

Tehtävät löytyvät tentin jälkeen ko. opintojakson tenttivarastosta www-sivuilta.

TTY 8104000 Käyttöjärjestelmät (4ov), Tentti 10.1.2005

Jätä ainakin yksi vastauspaperi, vaikka se olisi tyhjä! Kirjoita jokaiseen vastauspaperiisi yo. ot-sikkotiedot, nimesi, opiskelijanumerosi, koulutusohjelmasi, paperin järjestysnumero ja—suluissa—jättämiesi paperien kokonaismäärä. Muista vastata kaikkiin (osa)tehtävän kysymyksiin!

Tässä tentissä ei saa käyttää laskinta, tietokonetta, puhelinta, omia konseptipapereita, muistiinpanoja, kirjoja, monisteita tai vastaavia. (Omia tietojaan ja järkeään saa käyttää... :) Onnea!

1. Selitä lyhyesti (4–6 riviä/kohta) seuraavat termit:

- (a) Osoiteavaruus. (1p)
- (b) Muistiavaruus. (1p)
- (c) Virtuaalimuisti. (1p)
- (d) Läsnaolokeskeytys (*page fault*). (1p)
- (e) Sivutila. (1p)
- (f) Osoitteenmuunnospuskuri (*Translation Lookaside Buffer, TLB*). (1p)

2. Rinnakkaista ohjelmointia tukemaan on kehitetty ohjelmointikielen rakenne nimeltä *monitori*. Selosta miten tämä toimii ja miten se ratkaisee rinnakkaisessa ohjelmoinnissa tarvittavan poissulkemisen ja synkronoinnin. (6p)

3. Prosessi NIPVET suorittaa käyttöjärjestelmäkutsun `read(tiedosto, puskuuri, 10)`, jolla se haluaa lukea aikaisemmin avatusta `tiedosto`:sta kymmenen tavua `puskuuri`:in. Selosta operaation kulku Unix:in kaltaisen käyttöjärjestelmän (kuten kirjan esimerkkikäyttöjärjestelmä) sisällä, kun siihen osallistuvat osat ovat: `tiedostojärjestelmä`, laiteajuri ja levylaite. (4p)

4. Kauanko keskimäärin kestää 64K ohjelman lataaminen levyiltä, jonka keskimääräinen hakuaika on 30 millisekuntia (lohkot satunnaisesti koko levyllä), pyörähdysaika (*rotation time*) on 20 millisekuntia ja jonka uralle mahtuu 32K, kun lohkon koko on 2K? Entä, kun lohkon koko on 4K? (Oleta kummassakin, että lohkon koko = sektorin koko.) (4p)

5. Vastaa lyhyesti:

- (a) Miksi semaforin arvon lukeminen (esimerkiksi käyttämällä sitä lausekkeessa) ei yleensä ole järkevää, vaikka se olisi mahdollistakin? (1p)
- (b) Toteuta *pelkästään* semaforeja prosessien (säikeiden) välisenä synkronointimekanismina käyttäen käytös, jossa mielivaltainen määrä säikeitä $t(A, i, j)$ siirtää kukin $A \geq 0$ rahayksikköä tililtä i tilille j , $0 \leq i < N$, $0 \leq j < N$, $N \geq 2$. Tilejä esitetään jaetulla taulukolla `balance`, joka sisältää tilien saldot:

```
void t(unsigned A, i, j)
{ Enter(i, j); balance[i] -= A; balance[j] += A; Exit(i, j); }
```

Tehtäväsi on kirjoittaa aliohjelmat `Enter` ja `Exit`. Rahaa ei saa voida kadota eikä tulla luoduksi tyhjistä, siis, $\sum_{i=0}^{N-1} \text{balance}[i] = M$ (jokin vakio) aina juuri ennen ja jälkeen funktion `t` saldoja muuttavan koodin suorituksen. (Ylivuotoihin tai vikaantumisiin ei tarvitse varautua). (3p)

Ratkaisun pitää sallia mahdollisimman paljon rinnakkaisuutta, välttää lukkiutumia, turha odotus ja *pollaminen* (*busy-waiting*). Muista mainita kaikki tarvittavat alkuarvot! Perustele ratkaisusi!

jatkuu...